

ד. חתיכת בשר שהאדים – החומץ שלה אסור. לא האדים – מותר. ורבינא אסר שאי אפשר שאין בה שורות דם. ומסרו בשם אמימר / רב אשי, שנהג התר בדבר.

ארבעה פירושים יש בנידון זה:

לפירוש אחד ברש"י, מדובר על המוהל היוצא מהבשר שנצלה [וכפי הדעה שהחתיכה עצמה מותרת אפילו האדימה]. והתוס' הקשו, אם מדובר כשנצלה הבשר כל צרכו – ודאי אף המוהל מותר. ואם לאו – הבשר עצמו יש לו ליאסר כיון שהאדים.

פירוש אחר הביא רש"י שהנידון הוא על החומץ שחולטים בו את הצלי, ודמו נסחט לתוכו [ו'אסמיק' היינו חתיכת הבשר האדימה ממכה. עפ"י מהרש"א]. וגם על כך הקשו התוס', הלא החומץ אינו מפליט דם מהבשר אלא מצמית. ואילו היה החומץ אסור, גם הבשר היה לו ליאסר. ונקטו התוס' כפירוש ריב"א בשם בה"ג שמדובר בבשר חי שנותנים אותו לתוך החומץ כדי להצמית הדם בתוכו. ואם שהה בו עד שהחומץ האדים – הבשר והחומץ אסורים [הרמב"ם (מאכלות אסורות ויג) כתב שיש לבשר תקנה במליחה, ויש חולקים]. אבל עד שלא האדים – לדעה ראשונה מותר, וכן היא המסקנא כפי שנהג רב אשי, ולרבינא החומץ אסור מחמת מעט דם הנפלט אליו, אבל הבשר מותר.

והרי"ד פירש כמו זה אלא שלפירושו 'אסמיק' ו'לא אסמיק' מתייחס לבשר (כמו 'אסמיק' דלעיל) ולא לחומץ. [ומשמע שמדובר בחתיכה שנתאדמה מעיקרא, כגון מחמת מכה. והרמב"ם כתב שהאדים הבשר בתוך החומץ].

ה. מר בר אמימר מסר בשם אביו שלא היה חולט בשר פעמים באותו חומץ. אבל חומץ שמתבער הוא חלש – חולטים בו לפי שיש בו חמיצות הפרי, משא"כ חומץ שכבר חלטו בו.

א. לפרש"י מדובר לאחר צליה. ואילו לתוס' ותורי"ד, לאחר צלייה אין צורך בחומץ לחלוט ואין בו איסור, ומדובר בבשר חי שצומתו כדי שדמו יישאר בתוכו ולא יצא.

ב. יש מי שדייק מדברי רש"י שאין התר לחלוט בחומץ חלש בטבעו אלא בזה שהיה חזק ונחלש, שנשאר בו כוחו (ע' בשו"ת משיב דבר ח"ב כה).

כתבו גאונים שאין לסמוך על חליטה, שאין אנו בקיאים בה.

דיני הוצאת דם מהלב – בחולין קט.

דף עה

קלה. מה דין הפסח שנצלה באופנים דלהלן?

א. נצלה בתנור שהסיקו וגרפו.

ב. חתכו ונתנו על גבי גחלים.

א. פסח שנצלה בתנור שהוסק וגורף – אין זה 'צלי אש' (צלי-אש צלי-אש שתי פעמים – למעט).

האוכלו, מלבד שעבר על מצות 'צלי אש', לא קיים מצות אכילת הפסח (עפ"י מנחת חינוך).

- ב. חתכו ונתנו על גבי גחלים [לוחשות. ע' להלן] – רבי אומר: אומר אני שזה 'צלי אש'.
- א. יש מדייקים מדברי הרמב"ם (קרבן פסח ה,י) שאין כשר אלא בשתלאו באויר, אבל כשהבשר מונח על הגחלים אינו כשר מפני שהנוזלים מכבים את האש באותו מקום והרי זה כגחלת עוממת (עפ"י שפת אמת. ובספר הלכה ברורה מובא שנראה להגיה בלשון הרמב"ם 'וצלהו על גבי גחלים' במקום 'תלהו').
- ב. ישנה דעת ראשונים שיש תנאים החולקים על רבי וסוברים שגחלת של עץ אינה 'אש' (מובא במאירי. וע"ע בחדושי ר' אריה לייב (טו) שנסתפק לדעה זו לענין דין מכבה בשבת).

קלו. מה דינם של גחלת ושל שאר חומרים שנתחממו על ידי האש או על ידי דבר אחר, לענין ההלכות דלהלן?

- א. צליית קרבן פסח.
- ב. דיני נגע של מכות-אש.
- ג. שריפת בת כהן.
- ד. שריפת פרים הנשרפים.
- ה. הבאת אש ממזבח החיצון לפני ולפנים ביום הכיפורים.
- א. אין בכלל 'צלי אש' האמור בקרבן פסח אלא אש ממש או גחלת לוחשת, אבל כל חומר אחר שנתחמם מהאש כגון חרסו של תנור גרוף, וכן גחלת של מתכת (רב חסדא) – אין זה 'צלי אש' (צלי-אש, צלי-אש).
- א. גחלים עוממות אינן בכלל 'אש' (עפ"י תוס' ועוד. ובשפת אמת צידד שגחלת עוממת כשרה לפסח, והלא רבי התיר לצלות ע"ג גחלים ואיך אפשר שיישאר לוחשות בכל משך הצליה).
- ב. יש מצדדים בדעת הרמב"ם שלא הזכיר חילוק בין גחלת עץ למתכת, שכשר לצלותו בגחלת של מתכת, שאפשר שכן היא דעת רבינא (ע' רעק"א שפ"א אבנ"ז רכט ובה תודה).

- ב. בכלל 'מכות אש' נתרבה מכה שנעשתה בגחלת של עץ או של מתכת, או ברמץ, או בסיד רותח וכד', ובכל דבר הבא מן האור – לרבות חמי האור (מכוה מכוה – ריבה).
[גחלת של עץ אין צריך לה ריבוי מיוחד, שבכלל 'אש' היא לדברי רבי. רק בגחלת של מתכת הוצרכו לרבות. רב חסדא. ואילו רבינא לא חילק בדבר].
- שאר לקויות הבאות מחום אחר, אינן נידונות משום מכוה אלא משום שחין. ואין הפרש בדיני טומאתם, אלא ששחין ומכוה אינם מצטרפים (עפ"י רש"י ותוס' עפ"י חולין ח. ע"ש בפרטות).

- ג. שריפת בת כהן נעשית על ידי פתילה של אבר (= עופרת מומסת על ידי האור). וגם אם ננקוט בשאר הלכות שגחלת של מתכת אינה בכלל 'אש', כאן ריבה הכתוב באש תשרף. ואין שורפים אותה באש ממש (גזרה שזה 'שריפה' 'שריפה' מבני אהרן, שריפת נשמה וגוף קיים), ולא בחמי האור (משום ואהבת לרעך כמוך – אמר רב נחמן: ברור לו מיתה יפה). ולא באבר רותח מעיקרו, שלא הוחם באש (באש).
- א. יש אומרים בדעת רש"י שאם שרפו באש ממש, נתקיימה מצות שריפה אלא שאין עושים כן לכתחילה משום 'ברור לו מיתה יפה' (וע"ע מהרש"ל, מנחת חינוך רסא, א; רש"י שפת אמת. וע"ע סנהדרין נב:).
- ב. נראה שאם אין פתילת אבר מצויה, אין ממתנינים ומענינים את דינה, אלא משתמשים בכל תולדות האור (מנחת חינוך רסא, א).